

Misija – būti žinių erdve, kuriančia vertę visuomenei

Šiomet vasario 16 d. paminėjome Lietuvos valstybės atkūrimo 100-metį. Maža, nė trijų milijonų gyventojų nebeturinti valstybė šiuolaikiniame globaliame ir sparčiai besikeičiančiame pasaulyje išsaugoti savo identitetą, sukurti unikalius, pasaulį dominančius dalykus ir oriai dalyvauti konkurencinėse varžybose gali tik ugdydama bei puoselėdama visuotinį intelektą. Todėl mūsų žvilgsnis nukrypo į intelekto centrą – Lietuvos nacionalinę Martyno Mažvydo biblioteką. Žurnalo svečias – Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos generalinis direktorius, profesorius, daktaras Renaldas GUDAUSKAS.

Gerbiamas profesoriau, apsilankius bibliotekoje po aštuonerius metus trukusios rekonstrukcijos, sunku atpažinti tą knygų šventovę, kur palinkę prie didžiulių ilgų stalų ruošdavomės sesijoms ir egzaminams. 2016 m. rugsėjį po rekonstrukcijos duris atvėrusi biblioteka tapo dar didingesnė bei paslaptingesnė ir jau atkreipė į save dėmesį nacionaliniuose bei pasauliniuose architektūros ir dizaino konkursuose. Tai – labai malonūs išoriniai požymiai. Kas bibliotekoje pasikeitė iš esmės, ko nemato konkursų vertintojai ir galbūt net lankytojai?

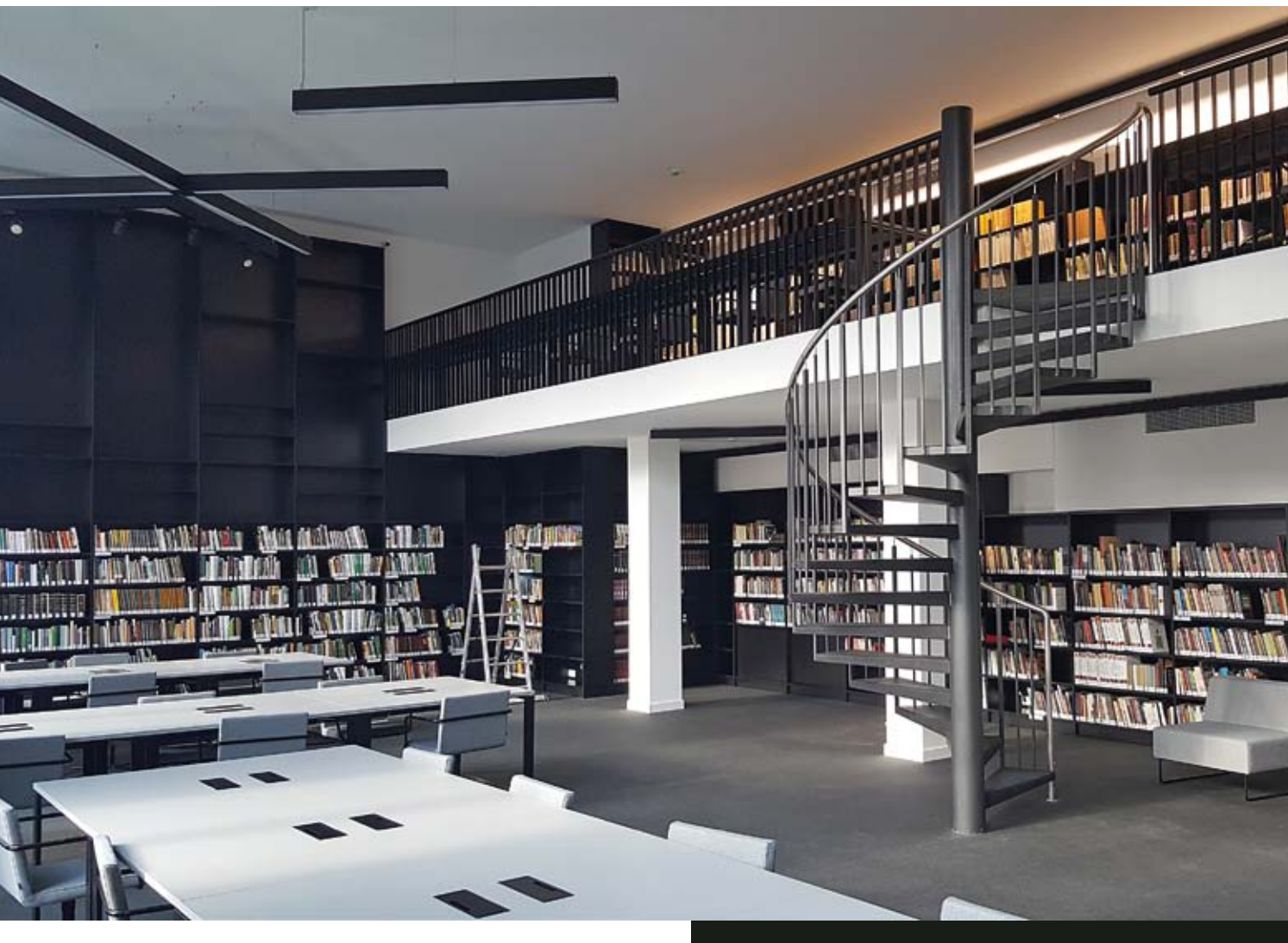
Lietuva vėl turi visa jėga veikiančią išskirtinę nacionalinę atminties instituciją. Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka (LNB) vykdo išskirtinę jai patikėtą misiją – esame nacionalinio publikuotų dokumentų archyvo saugotojai. Jo turinį sudaro nuo XVI a. (1547 m.) iki šių dienų Lietuvoje ir už jos ribų publikuoti, mūsų šalį – jos kultūrą, kalbą, istoriją, politiką, ūkį, reprezentuojantys dokumentai. Jų šiuo metu turime apie 7 mln. Taigi, LNB tenka reikšmingas vaidmuo nacionalinio dokumentinio paveldo išsaugojimo, aktualizavimo ir integravimo į Europos kultūros paveldo erdvę srityse. Tačiau 2016 m. rudenį naujai atverta Nacionalinė biblioteka pastebimai kitokia. Per aštuonerius rekonstrukcijos metus pasaulyje daug kas pasikeitė, ypač informacinių technologijų srityje. Rekonstruoto Nacionalinės bibliotekos pastato erdvės yra geriau pritaikytos prie pakitusių informacijos vartotojų poreikių, lankytojų lūkesčių. Be įprastinės bibliotekoms būdingų erdvių – skaityklų, spaudinių fondų ir pan., LNB turi savo

TV studiją, moderniomis technologijomis aprūpintas Jaunimo dirbtuves, Didžiųjų duomenų bendradarbiystės erdvę, konferencijų ir kino sales, garso įrašų studiją, muzikos ir menų erdves, žaisloteką. Jose vyksta labai intensyvios veiklos. Nuo 2016 m. rudens bibliotekoje organizuota per 1 500 įvairių nacionalinių ir tarptautinių renginių – konferencijų, diskusijų, koncertų, kino filmų peržiūrų bei parodų.

Kuo skiriasi šiuolaikinė biblioteka nuo tos, kurioje kažkada ruošėmės egzaminams? Kokia yra šiuolaikinės bibliotekos vizija?

LNB savo misiją – būti Lietuvos žinių erdve, kuriančia vertę visuomenei – vykdo sparčiai besikeičiant visas jos veiklos kryptis lemiančiai aplinkai. Globalios tendencijos reiškiasi ir nacionalinėje erdvėje. Informacijos šaltiniai didėja eksponentiškai, skaitmeninis turinys užima vis daugiau vietos visose mokslo, ekonomikos ir kultūros srityse. Išplėtotas plataus spektro kultūros, švietimo, mokslo, ekonomikos bei politikos informacinių šaltinių valdymo strateginių veiklų laukas. LNB jau 27 metus yra ir parlamentinė biblioteka. Pastaruoju metu išplėtėme savo teikiamų informacinės analitikos paslaugų spektrą ir institucinių partnerių tinklą. Pasirašyti bendradarbiavimo su Lietuvos Respublikos Prezidentūra, Vyriausybe, Vilniaus savivaldybe susitarimai. Be jau atliekamos nacionalinės misijos, pretenduojame tapti ir savotišku sostinės Žinių kvartalo centru, tuo esmingai prisidedami prie modernaus Vilniaus raidos.

Kalbėdamas vienoje konferencijoje, Jūs paminėjote kultūrą, mokslą, valstybę ir ateitį, kaip pagrindines vertybes, suponuojančias bibliotekos misiją, ir itin saugotinas vertybes – mokslinių tyrimų erdves, tautos intelektualinę, socialinę ir ekonominę vertę. Kaip realiai vykdoma ši misija? Koks yra bibliotekos vaidmuo ar indėlis puoselėjant ir gausinant saugotinas vertybes?

LNB yra patikima strateginė žinių ir informacijos priegių kultūros, švietimo, mokslo, ekonomikos ir valstybės valdymo srityse partnerė, savo veiklomis prisidedanti prie Lietuvos žinių visuomenės pažangos spartinimo ir valstybės tarptautinio konkurencingumo didinimo. Dar 2015 m. Keiptaune (PAR) vykusiame Pasaulio nacionalinių bibliotekų vadovų susitikime pristatytas ir apčiuopiamas perspektyvinis su didžiųjų duomenų analitika siejamas Lietuvos nacionalinės bibliotekos 2017–2020 m. intelektualinės veiklos modelis taps naująja, papildytąja realybe. Tikimės, kad tai reikšmingai prisidės prie valstybės inovacijų politikos įgyvendinimo ir konkurencinio pranašumo didinimo, Lietuvos žinių visuomenės kūrimo. Kartu biblioteka didžiuojasi savo fonduose saugomais istorinių šalies dvarų bibliotekų, žymių asmenybių fondais. Jų kaupimas, prasidėjęs beveik prieš šimtą metų (kitamet Nacionalinė biblioteka minės savo veiklos jubiliejų), tęsiasi iki šiol.

Savo pranešime Jūs esate paminėjęs tokį versle vartojamą terminą kaip „socialinio kapitalo kūrimo logistika“ ir pastebėjęs, kad Britų biblioteka turi apie 500 verslo partnerių. Gal galite išsamiau paaiškinti socialinio kapitalo kūrimo logistikos esmę ir verslo dalyvavimą tame?

Šiuo metu įvardinamos svarbiausios tendencijos, kurios darys įtaką globaliai ekonomikai – urbanizacija, apjungimas ir konvergencija, infrastruktūros plėtra, ateities mobilumas, ateities energetika, socialinis kapitalas.

Bibliotekų atveju socialinio kapitalo kūrimo logistika kaip klasikinė vertės piramidė – duomenys, informacija, žinios – tampa itin intensyvi. Šią vertės grandinę ypatingai stipriai veikia tinklaveikos mokslas, dirbtinis intelektas, skaitmeninė humanistika, superkompiuteriai bei didieji duomenys. Minėtas tendencijas LNB įveiklina strateginių partnerystių su verslo struktūromis ir asociacijomis dėka.

Žurnalui tai artimos sąvokos, kadangi JŪRA MOPE SEA jau keletą metų vykdo projektą „Verslo, mokslo ir meno sinergija“. Kokias verslo, mokslo, meno sinergijos kartu su bibliotekomis galimybes matote Jūs?

LNB pagal Britų bibliotekoje veikiančią Didžiųjų duomenų instituto modelį sukurtas atitikmuo – Bendradarystės erdvė (HUB), skirta didžiųjų duomenų ir kūrybinių industrijų veikloms. Joje sudarytos galimybės dirbti aukštųjų technologijų ekspertams, verslo ir mokslo antrepneriams, skaitmeninės rinkodaros specialistams, kurie turi galimybę kartu su bibliotekoje dirbančiais informacinės analitikos ekspertais kurti bendrus projektus, sukuriančius precedentinius strateginius efektus.

Artėja prie pabaigos (2014–2020 m.) ES vykdoma mokslinių tyrimų ir inovacijų programa „HORIZON 2020“, padedanti siekti integracinio ekonominio augimo ir užtikrinti, kad Europa turėtų pasaulinio lygio mokslą bei technologijas. Ar Lietuvos nacionalinė biblioteka dalyvauja šiame projekte? Jei taip, kuo šis projektas praturtins biblioteką ir Lietuvą?

ES vykdoma mokslinių tyrimų ir inovacijų programa „HORIZON 2020“ daugiausia skirta universitetams, mokslo institucijoms, aukštųjų technologijų srityje dirbančioms institucijoms. LNB taip pat yra pagrindinė šalies mokslinė biblioteka, kurioje dirba kelios dešimtys daktarų. Modernių bib-

liotekų veiklai ypatingai svarbia tampa Didžiųjų duomenų dimensija. LNB iniciatyva „HORIZON 2020“ programai kartu su partneriais – žymiausias Lietuvos universitetai ir vedančiosiomis Skandinavijos šalių bibliotekomis, konsultuojami Britų bibliotekos, rengia naujos kartos bibliotekos projektą „Intelektinė biblioteka“. Esminės jo idėjos jau buvo sėkmingai pristatytos Liuksemburge bei Slovakijoje vykusiuose „HORIZON“ renginiuose.

Nors, anot Jūsų kolegų iš Estijos, bibliotekos tampa skaitmeninėmis tvirtovėmis, jos, matyt, dar ilgai išliks ir tomis šventovėmis, kuriose galėsime pavartyti naujausias popierines knygas ir senuosius leidinius. Neseniai man ir EXPO Lietuvos paviljono komisarui Romui Jankauskui teko pareiga ir garbė pargabenti senovines knygas, kurias Lietuvos nacionalinei Martyno Mažvydo bibliotekai padovanojo Šveicarijos Lokarno mieste Leonardo da Vinči meno galerijos „Il Rivelino“ savininkas Arminio Sciolli. Tarsi knygnešiai mes atgabename du lagaminus prieškarinių knygų. Kokiais keliais ir būdais yra kaupiamos senovinių knygų saugyklos? Kaip tos knygos pristatomos visuomenei?

Atkūrus Lietuvos Nepriklausomybę 1990 m., atsirado galimybė ne tik „išlaisvinti“ specialaus saugojimo skyriuose „įkalintas“ sovietiniam režimui buvusias nepalankias tarpukario Lietuvoje leistas knygas. Tuo metu vykusio ypatingai aktyvaus bendradarbiavimo su užsienio lietuvių organizacijomis bei pavieniais geros valios žmonėmis dėka sukauptas pilniausias užsienio lietuvių, vadinamasis lietuvių egzodo spaudos fondas. Tai knygos ir periodinė spauda, sukurti „už geležinės uždangos“ ir buvę visiškai nepažįstami Lietuvos visuomenei.

Atskirai norėjęsi paminėti biblioteką papildžiusias iškilų Lietuvos politikos, mokslo, kultūros veikėjų dovanotas asmenines kolekcijas – filosofo Antano Maceinos, poeto, publicisto Tomo Venclovos, žinomų politikų ir diplomatų Lozoraičių šeimos bibliotekas. Praėjusių metų pabaigoje savąją knygų kolekciją Nacionalinei bibliotekai patikėjo Atkuriamojo Seimo pirmininkas profesorius Vytautas Landsbergis, o šių metų pradžioje mus pasiekė maloni žinia apie Šveicarijoje gyvenančio mecenato Arminio Sciolli sprendimą padovanoti bibliotekai rusų egzodo literatūros kolekciją. Žvilgsnis į šios kolekcijos leidinius leido suformuoti nuomonę, kad tai unikalūs, iki šiol ne tik mūsų bibliotekoje, bet ir Lietuvoje neturėti rusų autorių grožinės literatūros darbai, kurių leidybos geografija aprėpia gana platų arealą nuo Pietų Amerikos iki Kinijos. Svarbu pabrėžti, kad šios kolekcijos atsiradimas mūsų bibliotekoje skaitytojui leis gerokai praplėsti ir papildyti diasporos leidybos sąvoką naujais horizontais – nuo lietuvių diasporos leidybos iki kitų Lietuvoje gyvenančių tautinių bendrijų kultūros istorijos fragmentų. Tikėtina, jog tai gana svarbus žingsnis bandant suvokti bei įprasminėti daugiatautės ir daugiakultūrės Lietuvos sampratą, tuo pat metu suteikiant galimybę ugdyti jos narių pilietinę brandą.

Acīu už pokalbj.

Kalbėjosi Zita Tallat-Kelpšaitė

